

«ԿԻՆԵՄԱՏՈԳՐԱՖԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ», «ՎԱՐՉԱԿԱՆ
ԻՐԱՎԱԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐԳՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ
ՕՐԵՆՍԳՐԳՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ
ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՓԱԹԵԹԻ (Պ-910-26.03.2021-ԳԿ-011/0) ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի վերաբերյալ.

1. Նախագծի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ ազգային մարմինը Հայաստանի Հանրապետության կողմից հիմնադրված «Հայֆիլմ» ինստիտուտ անվանումով մշակութային հիմնադրամ է, որն ունի բացառիկ լիազորություններ պետական բյուջեի և դրամագլխի միջոցների հաշվին կինեմատոգրաֆիայի ոլորտի ֆինանսավորումն իրականացնելու նպատակով մրցույթների կազմակերպման և անցկացման գործում:

Նախագծով ազգային մարմինն վերապահված իրավասությունների շրջանակի ուսումնասիրությամբ պարզ է դառնում, որ առաջարկվում է վերջինիս օժտել հանրային իշխանական լիազորություններով:

Այս առումով, սակայն, անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ ՀՀ Սահմանադրության 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում իշխանությունը պատկանում է ժողովրդին: Ժողովուրդն իր իշխանությունն իրականացնում է ազատ ընտրությունների, հանրաքվեների, ինչպես նաև Սահմանադրությամբ նախատեսված պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց միջոցով: Իշխանության յուրացումը որևէ կազմակերպության կամ անհատի կողմից հանցագործություն է:

ՀՀ Սահմանադրության 159-րդ հոդվածի համաձայն՝ պետական կառավարման համակարգի մարմիններն են՝ նախարարությունները, ՀՀ կառավարությանը, ՀՀ վարչապետին և նախարարություններին ենթակա այլ մարմինները, որոնց կազմավորման կարգը և լիազորությունները սահմանվում են օրենքով:

«Պետական կառավարման համակարգի մարմինների մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ՝ օրենք)՝

1) 1-ին հոդվածի համաձայն՝ Սահմանադրության 159-րդ հոդվածին համապատասխան՝ օրենքը սահմանում է պետական կառավարման համակարգի մարմինների շրջանակը և կազմավորման կարգը.

2) 2-րդ հոդվածի համաձայն, Սահմանադրության 159-րդ հոդվածին համապատասխան, պետական կառավարման համակարգի մարմիններն են՝ նախարարությունները, ՀՀ կառավարությանը, ՀՀ վարչապետին և նախարարություններին ենթակա մարմինները:

Վերոգրյալի համատեքստում հայտնում ենք, որ պետական կառավարման համակարգում վերը թվարկվածներից բացի հանրային իշխանությամբ օժտված որևէ այլ մարմնի ստեղծումը կհակասի վերոնշյալ կարգավորումներին: Բացի այդ, նախագծի 9-րդ հոդվածով թվարկվող ազգային մարմնի լիազորություններն անմիջականորեն առնչվում են պետության ներքին քաղաքականության մշակմանը և իրականացմանը, մինչդեռ ՀՀ Սահմանադրության 146-րդ հոդվածով սահմանվում է, որ պետության ներքին և արտաքին քաղաքականությունն իր ծրագրի հիման վրա մշակում և իրականացնում է ՀՀ կառավարությունը:

Միաժամանակ ազգային մարմնի ստեղծումը հակասում է նաև հանրային կառավարման բնագավառում կառավարության ծրագրով հռչակված մոտեցումներին և ոլորտում իրականացվող քաղաքականությանը, որոնք հանգում են նրան, որ պետական կառավարման ուղեցված համակարգը՝ իր տեսանելի և անտեսանելի մարմինների չարդարացված ծավալով, գործառույթների և ոլորտների կրկնողությամբ, դրա հետևանքով առաջացած անարդյունավետությամբ, պատասխանատվության մեխանիզմների անորոշությամբ, հիմնազուրկ բեռ է հարկ վճարողների համար և լրջագույն խոչընդոտ՝ Հայաստանի մրցունակության բարձրացման ճանապարհին: Անհրաժեշտ է ծախսարդյունավետ, դինամիկ, ճկուն և մրցունակ պետական կառավարման համակարգ: Այս ուղղությամբ կառավարությունը շարունակաբար վեր է հանելու պետական բոլոր

գերատեսչությունների կրկնվող գործառույթները, և վերջիններիս օպտիմալացման արդյունքում բարձրացվելու են պետական գերատեսչությունների ծախսարդյունավետությունը և աշխատանքի արդյունավետությունը:

Պետական ռեսուրսների կառավարման մասով՝ կառավարության մոտեցումները հանգում են հետևյալին՝

1) ռեսուրսների կառավարումը պետք է իրականացվի արդյունավետ, օգտավետ և խնայողաբար.

2) հանրային յուրաքանչյուր մարմին կամ կազմակերպություն, անկախ կազմակերպափրավական կամ այլ առանձնահատկություններից, պետք է գործի օրենքով սահմանված որոշակի լիազորությունների շրջանակում՝ իրականացնելով տվյալ մարմնի նպատակներին համապատասխանող և դրանցից բխող գործառույթներ, չպետք է լինեն կրկնություններ, այլընտրանքային, զուգահեռ, փոխարինող կամ թաքնված համակարգեր և (կամ) տվյալ մարմնին ոչ բնորոշ գործառույթներ.

3) քաղաքականությանը վերաբերող գործառույթները պետք է համախմբվեն և իրականացվեն պետական մարմինների կառուցվածքում՝ որպես մասնագիտացված ստորաբաժանումներ.

4) օժանդակ, սպասարկող, աջակցող և մասնագիտացված այլ գործառույթների մասով պետք է դիտարկել դրանք մասնավորին արտապատվիրելու հնարավորությունը և նպատակահարմարությունը: Անհնարին կամ ոչ նպատակահարմար լինելու դեպքում նման գործառույթները պետք է կազմակերպվեն տվյալ մարմնի աշխատակազմում գործող համապատասխան ստորաբաժանումների միջոցով՝ բացառելով նույնանման գործառույթների՝ ներառյալ հաստիքների և ստորաբաժանումների մի քանի միավորների կողմից իրականացումը: Այս նպատակներով պետության կողմից նոր ԾԻԳ-երի, ՊՈԱԿ-ների, հիմնադրամների, ՓԲԸ-ների և (կամ) այլ կառույցների ստեղծումից պետք է ձեռնպահ մնալ, իսկ գործող կառույցների գործունեությունը դադարեցնել (լուծարել, միավորել կամ այլ կերպ դադարեցնել պետության մասնակցությունը),

եթե նշված մոտեցումների ներքո չի հիմնավորվում դրանց ստեղծման կամ գոյության անհրաժեշտությունը:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ հայտնում ենք, որ ՀՀ Սահմանադրությունը բացառում է հանրային իշխանությանը բնորոշ գործառույթների ու լիազորությունների փոխանցումը Սահմանադրությամբ չնախատեսված սուբյեկտներին, և դրան համապատասխան՝ ՀՀ կառավարությունը որդեգրել է ծախսարդյունավետ, դինամիկ, ճկուն և մրցունակ պետական կառավարման համակարգի ապահովման և այլ օժանդակ կառույցների ստեղծումից ձեռնպահ մնալու, իսկ գոյություն ունեցողների գործունեությունը դադարեցնելու քաղաքականությունը, ինչի պայմաններում հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված ազգային մարմնի ստեղծումը սկզբունքորեն անընդունելի է, չի բխում Սահմանադրությամբ և ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված դրույթներից:

2. Նախագծի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով, 10-րդ հոդվածի 1-ին մասով, 17-րդ հոդվածի 2-րդ մասով, 22-րդ հոդվածի 5-րդ մասով և 23-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված՝ դրամագլխի և ազգային մարմնի վերաբերյալ կարգավորումների վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ ՀՀ ֆինանսների նախարարության գանձապետարանում ազգային մարմնի անվամբ նախատեսվում է բացել արտաբյուջետային հաշիվ (դրամագլուխ), որից հատկացված միջոցների նպատակային օգտագործման նկատմամբ վերահսկողությունը և ֆինանսավորման իրականացումը պետք է ապահովվի ազգային մարմնի կողմից:

Այս առումով հարկ է նկատի ունենալ, որ առաջարկվող կարգավորումները սկզբունքորեն անընդունելի են հանրային ֆինանսների կառավարման բնագավառում կառավարության կողմից իրականացվող քաղաքականության համատեքստում: Այսպես՝ իր գործունեության ծրագրով կառավարությունը նպատակ է դրել վերանայել պետական կամ համայնքային հիմնարկների արտաբյուջետային հաշիվներ ունենալու քաղաքականությունը՝ ապահովելով սահմանված դեպքերում առաջացող դրամական միջոցների մուտքը համապատասխան բյուջե և հետագայում, ըստ անհրաժեշտության, այդ գումարների բաշխումն այդ բյուջեներից:

Վերոնշյալի հիմքով դեռևս 2019 թվականի նոյեմբերի 14-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է կառավարության նախաձեռնությամբ ներկայացված օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթը, որով սահմանափակվել է պետական և տեղական ինքնակառավարման բոլոր մարմինների՝ արտաբյուջետային հաշիվներ ունենալու հնարավորությունը:

Միաժամանակ՝ դրամագլխի ստեղծումը հակասում է «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքով Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի հիմքում դրված բյուջեների մուտքերի և ելքերի արտացոլման լրիվության, բյուջետային միջոցների հասցեագրվածության և նպատակայնության սկզբունքներին.

ա. «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված բյուջետային համակարգի հիմքում դրված սկզբունքներից է բյուջեների մուտքերի և ելքերի արտացոլման լրիվության սկզբունքը, որը նշանակում է, որ օրենսդրությամբ սահմանված բյուջեների մուտքերը և ելքերը պարտադիր կարգով և ամբողջ ծավալով ենթակա են արտացոլման բյուջեներում: Պետական և համայնքների բյուջեների բոլոր ելքերը ենթակա են ֆինանսավորման՝ բյուջետային համակարգում կուտակված բյուջետային միջոցների հաշվին,

բ. բյուջետային միջոցների հասցեագրվածության և նպատակայնության սկզբունքը նշանակում է, որ բյուջետային միջոցներն օրենսդրությանը համապատասխան հատկացվում են կոնկրետ ստացողներին՝ ֆինանսավորման հատակ նպատակների նշվածությամբ: Բյուջետային միջոցների հատկացման ժամանակ օրենսդրության շրջանակներից դուրս ցանկացած գործողություն, որը հանգեցնում է բյուջեով նախատեսված միջոցների հասցեագրվածության խախտմանը կամ այդ միջոցների ուղղմանը բյուջեով չնախատեսված նպատակներին, որակվում է որպես օրենսդրության խախտում («Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ, 9-րդ մասեր):

Վերոգրյալ իրավակարգավորումների վերլուծությունը հանգեցնում է նրան, որ բոլոր բյուջեների մուտքերը և ելքերը պարտադիր կարգով և ամբողջ ծավալով ենթակա են արտացոլման, տվյալ դեպքում՝ պետական բյուջեում, ընդ որում՝

բյուջետային միջոցներն օրենսդրությանը համապատասխան հասկացվում են կոնկրետ ստացողներին՝ պետությանը և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին՝ Սահմանադրությամբ և օրենքներով վերապահված լիազորությունների իրականացման համար:

Ինչ վերաբերում է դրամագլխի միջոցների նպատակային օգտագործման նկատմամբ վերահսկողությունն ազգային մարմնին վերապահելուն, ապա այդ կապակցությամբ հայտնում ենք, որ հանրային ֆինանսների և սեփականության ոլորտում պետական բյուջեի և համայնքային բյուջեների միջոցների, ստացած փոխառությունների ու վարկերի, պետական և համայնքային սեփականության օգտագործման օրինականության և արդյունավետության նկատմամբ հաշվեքննության իրականացումը վերապահված է Հաշվեքննիչ պալատին (Սահմանադրության 198-րդ հոդված):

3. Նախագծի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 8-րդ կետերով, որպես կինեմատոգրաֆիայի պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքներ, նախատեսվում է սահմանել պետական աջակցության պարտադիրությունն ու անընդհատությունը և կինոտարեգրության ստեղծման և ֆինանսավորման պարտադիրությունը:

Այս առումով անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածի 12-րդ մասով սահմանվում է, որ բյուջետային ֆինանսավորման հայտերի, արտաքին ու ներքին պարտավորությունների և հաջորդ տարում կանխատեսվող մուտքերի հիման վրա պետական լիազորված մարմինը կազմում է հաջորդ տարվա պետական բյուջեի նախագիծը և ներկայացնում կառավարություն: Սա նշանակում է, որ ՀՀ կառավարությունը, հաշվի առնելով հարկաբյուջետային շրջանակը, ակնկալվող եկամուտների մակարդակը և ծախսերի առաջնահերթությունները, բյուջետային գործընթացի շրջանակներում որոշում է որևէ բյուջետային ծախսի ֆինանսավորման չափը տվյալ բյուջետային տարվա համար, իսկ նախորդ տարվա կոնկրետ ուղղությամբ միջոցների նախատեսումը չի ենթադրում և ինքնըստինքյան չի պայմանավորում հաջորդ տարիների համար դրա

պարտադիրություն կամ անընդհատություն (բացառությամբ պարտադիր ծախսերի, օրինակ՝ աշխատավարձ, կենսաթոշակ և այլն): Այլ կերպ ասած՝ պետական բյուջեն ցանկացած դեպքում կազմվում է բյուջետային ֆինանսավորման հայտերի, արտաքին ու ներքին պարտավորությունների և հաջորդ տարում կանխատեսվող մուտքերի հիման վրա:

4. Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսվում է, որ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում առնվազն 100 միլիոն դրամ ներդրմամբ ֆիլմարտադրություն իրականացնելու դեպքում ֆիլմարտադրողը կարող է ստանալ հավաստագիր և ֆիլմարտադրության հետ կապված ծառայությունները հավաստագրի հիման վրա ձեռք բերել մատակարարից դրանց նվազագույն շահավետ գնից 20 տոկոս ցածր գնով:

Այս առումով, հարկ ենք համարում ընդգծել, որ ՀՀ Սահմանադրության 11-րդ հոդվածով սահմանվում է, որ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական կարգի հիմքը սոցիալական շուկայական տնտեսությունն է, որը հիմնված է մասնավոր սեփականության, տնտեսական գործունեության ազատության, ազատ տնտեսական մրցակցության վրա և պետական քաղաքականության միջոցով ուղղված է ընդհանուր տնտեսական բարեկեցությանը և սոցիալական արդարությանը:

Վերոգրյալով պայմանավորված՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով (ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մաս) քաղաքացիական հարաբերությունների կարգավորման հիմքում, ի թիվս այլնի, դրված է մասնավոր գործերին որևէ մեկի կամայական միջամտության անթույլատրելիության սկզբունքը:

Հավաստագրի հիման վրա մատակարարից ֆիլմարտադրության հետ կապված ծառայությունները դրանց նվազագույն շահավետ գնից 20 տոկոս ցածր գնով ձեռք բերելու առաջարկն անհրաժեշտ ենք համարում քննարկել նաև ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված հիմնարար մոտեցումների համատեքստում: Մասնավորապես՝ ՀՀ կառավարության գործունեության հիմնարար ուղենիշ է հռչակվել մրցունակ, մասնակցային և ներառական տնտեսությունը:

Կառավարությունը նպաստելու է այնպիսի միջավայրի կայացմանը, որտեղ աճ ստեղծելու և աճին մասնակցելու յուրաքանչյուր անհատի իրավունքը կլինի ոչ միայն պաշտպանված, այլև կխրախուսվի:

Տնտեսական բնագավառում պետությունը պարտավոր է ստեղծել պայմաններ համախառն ազգային արդյունքի ձևավորման գործում, տնտեսական գործունեության ոլորտում առավելագույն թվով մարդկանց ներգրավման համար: Տնտեսական, բիզնես դաշտը պետք է ձևավորվի ազատորեն, անաչառ մրցակցության՝ հովանավորչության բացառման պայմաններում: Համապատասխանաբար՝ կառավարության առաջիկա տնտեսական քաղաքականության հիմնական առանձնահատկությունը լինելու է ներառական տնտեսական աճի խթանումը:

Վերոնշյալ իրավակարգավորումների համատեքստում հարկ է նկատի ունենալ, որ ազատ շուկայական տնտեսավարման պայմաններում հավատազրի հիման վրա մատակարարից ֆիլմարտադրության հետ կապված ծառայությունները դրանց նվազագույն շահավետ գնից 20 տոկոս ցածր գնով ձեռք բերելու հնարավորության նախատեսումը խնդրահարույց է՝ հատկապես այն պարագայում, երբ նախագծի բովանդակությունից պարզ չէ, թե նվազագույն շահավետ գնից 20 տոկոս ցածր գնով ծառայություն ձեռք բերելու պարագայում ծառայությունների մատուցման արդյունքում համապատասխան սուբյեկտի կրած վնասը կամ դրա փոխհատուցումն ինչ սկզբունքով և ում կողմից է իրականացվելու:

5. Այնուհանդերձ, օրենքի նախագծի վերբերյալ ներկայացվում են նաև հետևյալ դիտարկումները.

1) նախագծի 3-րդ հոդվածի՝

ա. 2-րդ մասով սահմանվում է «ազգային ֆիլմ» հասկացությունը, որը ուղղակի հղում է կատարում նախագծի 13-րդ հոդվածին՝ բնութագրելով այն բացառապես ստեղծագործական խմբի, այդ թվում՝ սցենարի հեղինակի և ռեժիսորի ՀՀ քաղաքացի լինելու պարտադիր պահանջով:

Ֆիլմի ազգային որակավորման համար կարևոր է նաև սահմանել ֆիլմի ազգային բովանդակության, ինչպես նաև ֆիլմի վերաբերյալ կինոքննադատների մասնագիտական կարծիքների կամ դրանց առկայության դեպքում թույլատրելի սահմանի անհրաժեշտությունը,

բ. 16-րդ մասով սահմանվում է «հավաստագիր» հասկացությունը, ըստ որի՝ վերջինս բնորոշվում է որպես «ֆիլմարտադրության հետ անմիջականորեն կապված ծառայություններ մատուցելու իրավունքը հաստատող փաստաթուղթ»:

Առաջարկում ենք հստակեցնել ֆիլմարտադրության ոլորտում հավաստագրման ենթակա ծառայությունների ցանկը:

Միաժամանակ, հիմք ընդունելով «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքը, պետական մարմինների լիազորությունների իրականացմամբ պայմանավորված՝ ծառայությունների կամ գործողությունների համար ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե պետք է օրենքով սահմանվի պարտադիր վճար՝ պետական տուրք:

Անհրաժեշտ է փոփոխություն կատարել նաև համապատասխան օրենքում՝ նշելով յուրաքանչյուր ծառայության հավաստագրման համար նախատեսվող պետական տուրքի չափը,

գ. 25-րդ կետի համաձայն՝ ֆիլմը ստեղծագործական խմբի համատեղ գործունեության արդյունքում ստեղծագործական մտահղացման հիմքի վրա ստեղծված, կինոժապավենի կամ այլ տեսակի կրիչների վրա ամրագրված և համապատասխան տեխնիկական միջոցներով հանրությանը ներկայացնելու համար նախատեսված տեսալսողական ստեղծագործությունն է:

Նշված սահմանումից հետևում է, որ ֆիլմ չեն համարվում համր ֆիլմերը, ինչպես նաև առանց թեմատիկ ամբողջականության միավորված ստեղծագործությունները: Մինևույն ժամանակ, հասկանալի չէ՝ արդյոք անիմացիոն ֆիլմերն օրենքի տեսանկյունից համարվում են ֆիլմ, թե ոչ: Այս առումով գտնում ենք, որ նախագծով առաջարկվող ֆիլմի սահմանումն անհրաժեշտ է խմբագրել,

դ. 26-րդ մասում «Ֆիլմի ցուցադրում» հասկացության մեջ ներառել նաև գանգվածային հաղորդակցության այլ տեխնիկական միջոցներով ֆիլմի ցուցադրումը, որն իր մեջ կներառի նաև համացանցի (ինստագրամ, ֆեյսբուք, թվիթեռ, յութուբ և այլն) հարթակները:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է նախագծում սահմանել նաև համացանցի միջոցով ֆիլմի ցուցադրման հետ կապված վերահսկողության մեխանիզմները,

ե. 27-րդ մասով սահմանվում է «Ֆիլմարտադրող» հասկացությունը, որը ըստ սահմանման՝ «ստեղծագործական խմբի հետ կնքած պայմանագրերի հիման վրա ֆիլմի նկատմամբ բացառիկ գույքային իրավունք ունեցող տնտեսավարող սուբյեկտն է»:

Հայաստանի ճանաչելիությունը միջազգային շուկաներում բարձրացնելու և թիրախավորված մարքեթինգային արշավներ իրականացնելու նպատակով պետությունը որդեգրել է զբոսաշրջության, ինչպես նաև ներդրումների խթանման մարքեթինգային քայլեր, որոնք իրենց մեջ ներառում են, մասնավորապես՝ օտարերկրյա և տեղական հայտնի բլոգերների կողմից ճանաչողական այցերի կազմակերպում՝ երկրի մասին սիրողական մակարդակով ֆիլմերի նկարահանում մեծ թիրախային լսարանների համար: Նշված բլոգերները, ըստ նախագծի տրամաբանության, համարվում են ֆիլմ արտադրողներ, սակայն նրանք կարող են գործել առանձին՝ չունենալով ստեղծագործական խումբ և իրավաբանական անձի կարգավիճակ:

Անհրաժեշտ է նախագծում ներառել նաև վերոնշյալ դեպքի կարգավորման հետ կապված հարաբերությունները,

զ. 33-րդ մասով սահմանվում է «Ֆիլմի վարձույթ» հասկացությունը, որն ըստ նախագծի մեկնաբանության՝ ֆիլմի բնօրինակի կամ պատճենի սահմանափակ ժամանակահատվածով օգտագործման տրամադրումն է: Միաժամանակ նախագծի 16-րդ հոդվածով սահմանվում է ֆիլմի վարձույթ իրականացնելու համար հավաստագրի պարտադիր պահանջ:

Ներկայումս շուկայում շատ են ֆիլմերի վարձույթի գործունեություն իրականացնող տնտեսավարող սուբյեկտները: Անհրաժեշտ է հստակեցնել նշված

տնտեսավարող սուբյեկտների վրա նախագծով սահմանված ֆիլմի վարձույթի հավաստագրի պարտադիր պահանջի կիրառելիությունը. առաջարկում ենք հստակեցնել կամ սահմանել չափորոշիչ, թե ֆիլմի հրապարակային ցուցադրումից հետո քանի տարի հետո անձը կարող է առանց վարձույթի հավաստագրի իրականացնել ֆիլմի պատճենի վարձույթի գործունեություն:

Նախագծով սահմանվող ֆիլմի վարձույթի դրույթը պետք է վերաբերի միայն կինոռուրտին պատկանող գույքի օտարմանը կամ վարձակալությանը և տվյալ գույքը կարող է հանձնվել միայն կինոռուրտին առնչվող գործառույթների:

Միաժամանակ, հասկացության մեջ «սահմանափակ ժամանակահատված» բառերը փոխարինել «Քաղաքացիական օրենսգրքի 630-րդ հոդվածով սահմանված ժամանակահատված բառերով»:

Նախագծի 16-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր կետով՝ «Վարձույթի հետ կապված հարաբերությունները կանոնակարգվում են նաև Քաղաքացիական օրենսգրքի դրույթներին համապատասխան:»:

2) Նախագծի 5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ համատեղ արտադրության ֆիլմն օգտվում է նույն օրենքի համաձայն ազգային ֆիլմին վերապահվող առավելություններից:

Այս առումով հայտնում ենք, որ անհասկանալի է, թե ազգային ֆիլմին վերապահվող ինչ առավելությունների մասին է խոսքը:

3) Նախագծի 8-րդ հոդվածի 5-րդ մասով լիազոր մարմինը հաստատում է ֆիլմարտադրության հետ անմիջականորեն կապված ծախսերի կազմն ու նվազագույն շահավետ գների հաշվարկման նորմատիվները, սակայն նախագծով կարգավորված չէ նորմատիվների մշակման և հաստատման մեթոդաբանությունը:

4) Նախագծի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի համաձայն՝ մշակույթի ոլորտում կառավարության լիազորած պետական կառավարման մարմինը (այսուհետ՝ լիազորված պետական մարմին) հաստատում է ազգային մարմնի խորհրդի ընտրության կարգը:

Նախագծի 11-րդ հոդվածում սահմանված են դրույթներ ազգային մարմնի խորհրդի վերաբերյալ, այն է՝ ազգային մարմնի հոգաբարձուների խորհրդի անդամի ընտրության կարգը սահմանում է լիազորված պետական մարմինը:

5) Նախագծի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ Կինեմատոգրաֆիայի ազգային մարմինը Հայաստանի Հանրապետության կողմից հիմնադրված անդամություն չունեցող «Հայֆիլմ» ինստիտուտ անվանումով ոչ առևտրային կազմակերպություն է:

Այս առումով հաշվի առնելով ազգային մարմնի՝ պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն հանդիսանալու կարգավորումները՝ հոգաբարձուների խորհրդի ձևավորման առումով հարկ ենք համարում անդրադառնալ «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» օրենքի համապատասխան կարգավորումներին: Այսպես՝

«Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ լիազորված պետական մարմինը՝ պետական կազմակերպության կանոնադրությամբ սահմանված կարգով իրականացնում է նրա կառավարման մարմինների ձևավորումը և նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը:

Նույն օրենքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ պետական կազմակերպության կոլեգիալ կառավարման մարմնի ձևավորման և գործունեության կարգը, նրա լիազորությունները սահմանվում են պետական կազմակերպության կանոնադրությամբ:

Վերոգրյալ կարգավորումներից պարզ է դառնում, որ պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կոլեգիալ կառավարման մարմնի, տվյալ դեպքում ազգային մարմնի խորհրդի ձևավորման և գործունեության կարգը կարող է սահմանվել կազմակերպության կանոնադրությամբ, հետևաբար տվյալ լիազորությունը լիազոր մարմնին վերապահելու մասով նախագծի դրույթներն անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» օրենքի դրույթներին:

Բացի այդ՝ նախագծի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի համաձայն՝ լիազորված պետական մարմինը հաստատում է գործադիր տնօրենի ընտրության կարգը:

Այս առումով նախագծի դրույթներն անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» օրենքի 15-րդ, 16-րդ և 17-րդ հոդվածների կարգավորումներին՝ պետական ոչ առևտրային կազմակերպության գործադիր մարմնի վերաբերյալ:

ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 224-Ն որոշմամբ արդեն իսկ սահմանված է պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների գործադիր մարմինների ընտրության (նշանակման) ընդհանուր կարգը: Ավելին՝ նույն որոշման 1-ին հավելվածի 12-րդ կետի համաձայն՝ լիազոր մարմինը սահմանում է մրցույթի անցկացման ընթացակարգը, մրցութային հանձնաժողովի ձևավորման կարգը և կազմը:

6) Նախագծի 11-րդ հոդվածում ընդգրկված են հիմնավորումներ, ինչպիսիք են՝ «միջազգային կարգավիճակ ունեցող կինոփառատոն» (միջազգային են ինչպես Կաննի կինոփառատոնը, այնպես էլ Ամնոբի կինոփառատոնը), «օտարերկրյա մասնագետ» և այլ հասկացություններ, որոնք շահարկումների և տարբերությունների առիթ են ստեղծում:

Վերոգրյալի համատեքստում նախագծի հիշյալ դրույթներն անհրաժեշտ է խմբագրել:

7) Նախագծի 13-րդ հոդվածի 2-րդ մասում «պահանջը» բառն անհրաժեշտ է փոխարինել «պայմանները» բառով՝ նկատի ունենալով նախագծի 13-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթները:

8) Նախագծի 15-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ համատեղ արտադրություն է համարվում այն ֆիլմարտադրությունը, որը միաժամանակ բավարարում է հետևյալ բոլոր պայմաններին՝ առկա է մասնակցության առավելագույն մաս ներկայացնող ֆիլմարտադրող, որն ունի ստեղծագործական ու տեխնիկական փաստացի մասնակցություն ֆիլմարտադրության մեջ և բավարարում է այն բոլոր պայմանները, որոնք անհրաժեշտ են որպեսզի համատեղ

արտադրության ֆիլմը համարվի ազգային ֆիլմ, առկա է մասնակցության նվազագույն մաս ներկայացնող մեկ կամ մի քանի ֆիլմարտադրող:

Այս առումով հնարավոր չարաշահումներից և տարաբնույթ մեկնաբանություններից խուսափելու համար՝ առաջարկում ենք հստակեցնել, թե ինչ չափորոշիչների հիման վրա է որոշվելու մասնակցության՝ առավելագույն կամ նվազագույն մասի առկայությունը:

9) Նախագծի 16-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետում անհրաժեշտ է հստակեցնել, թե ֆիլմի առանձին հատվածների հայերեն կրկնօրինակման կամ հստակ և տեսանելի ենթագրման բացակայությունը որ տեսանկյունից (չափանիշով) պետք է լինի ոչ էական, որպեսզի չխոչընդոտի վարձույթի վկայական տրամադրություն:

10) Նախագծի 18-րդ, 19-րդ և 20-րդ հոդվածներով, որպես հավաստագրի տրամադրման հայտի, համատեղ արտադրության կարգավիճակի տրամադրման հայտի և վարձույթի վկայականի մերժման հիմք, նախատեսվում է ներկայացված համապատասխան տեղեկությունների արժանահավատ չլինելը:

Վերոգրյալի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանվում է, որ սահմանումները պետք է լինեն այնպիսին, որ ապահովեն դրանց միատեսակ ու միանշանակ ընկալումն ու կիրառումը: Այս կապակցությամբ հարկ է նկատի ունենալ, որ քննարկվող իրավիճակում արժանահավատ չլինելու հիմքի նախատեսումը կրում է խիստ գնահատողական բնույթ և ենթադրում է չարդարացված լայն հայեցողության կիրառման հնարավորություն:

11) Նախագծի 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետում օգտագործված «արժանահավատ չէ» ձևակերպումը հավաստագիր տրամադրողի համար կամայականության լայն «դաշտ» է ստեղծում: Առնվազն անհրաժեշտ է հստակեցնել, թե նույն հոդվածի 1-ին մասում թվարկված ներկայացվող տվյալներից որոնց արժանահավատությունն է գնահատվելու: Բացի այդ, պարզ չէ, թե ինչպես են հարաբերվում հոդվածի 2-րդ մասում գործածված «արժանահավատ

չէ» և 3-րդ մասում գործածված «ոչ հավաստի տեղեկատվություն» հասկացությունները, ուստի դրանք պետք է դիտարկել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասի տեսանկյունից:

Նույն դիտողությունը վերաբերում է նաև նախագծի 19-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին և Նախագծի 20-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետերին:

Նախագծի 18-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերն անհրաժեշտ է խմբագրել՝ հստակեցնելով, որ տվյալ խախտումներն ի հայտ են եկել հավաստագրի տրամադրման հայտը հաստատելուց հետո:

Նույն դիտողությունը վերաբերում է նաև նախագծի 19-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 1-ին և 2-րդ և նախագծի 20-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերին:

12) Նախագծի 24-րդ հոդվածում և 22-րդ հոդվածի որոշ դրույթներում ներառված են դրույթներ, որոնք բացառապես պետք է վերապահված լինեն ազգային մարմնի կանոնակարգային և կանոնադրական գործառույթներին և որևէ կերպ չպետք է հանդիսանան օրենքով կարգավորելու առարկաներ, քանի որ դրանք օպերատիվ կառավարման, կինոարտադրության առանձնահատկություններից բխող սկզբունքներ են և ենթակա են փոփոխությունների՝ ըստ անհրաժեշտության և զարգացումների:

13) «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» օրենքի նախագծում նպատակային է ընդգրկել նաև ֆիլմհանձնակատարի գրասենյակի վերաբերյալ դրույթները, որոնք ֆիլմարտադրողների խնդիրները կարգավորում են մեկ պատուհանի սկզբունքով:

6. Նախագծի 21-րդ հոդվածով, որպես կինեմատոգրաֆիայի ոլորտի պետական աջակցության ուղղություններ, առաջարկվում է մի շարք հարկային արտոնությունների տրամադրում: Այդ կապակցությամբ հայտնել ենք հետևյալը.

ՀՀ հարկային օրենսգրքի (այսուհետ՝ օրենսգրք) 1-ին հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ հարկային հարաբերությունները հարկ վճարողների հաշվառման, սպասարկման, հարկերի ու վճարների սահմանման, հաշվարկման, վճարման, հարկային պարտավորությունների հաշվառման, իսկ օրենսգրքով սահմանված

դեպքերում՝ գանձման, հարկերի ու վճարների վերադարձման, հարկային արտոնությունների սահմանման, հարկ վճարողների, հարկային և լիազոր մարմինների լիազորությունների ու պարտականությունների ամրագրման, հարկային հսկողության իրականացման, օրենսգրքի և վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքների դրույթները խախտելու համար պատասխանատվության միջոցների կիրառության, հարկային պարտավորությունների կատարման ապահովման, ինչպես նաև հարկային վեճերի լուծման հետ կապված հարաբերություններն են:

Բացի այդ, օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում հարկային հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ, Հայաստանի Հանրապետության վավերացված միջազգային պայմանագրերով, օրենսգրքով, վճարների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով, դրանց հիման վրա և դրանց իրականացումն ապահովելու նպատակով ընդունված ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերով, ինչպես նաև նույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-6-րդ կետերում նշված իրավական ակտերով:

Այս առումով հայտնել ենք, որ «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» ՀՀ օրենքով չեն կարող կարգավորվել հարկային հարաբերություններ, և առաջարկել ենք նախագծից հանել հարկային արտոնություններին վերաբերող դրույթները:

Միաժամանակ նախագծի 21-րդ հոդվածի 5-րդ մասով առաջարկվում է սահմանել, որ ֆիլմարտադրության և կինոարվեստի միջոցառումների շրջանակներում ապրանքների ժամանակավոր ներմուծման ու արտահանման դեպքում գործում է հայտարարագրման պարզեցված կարգ և սահմանվում է հայտարարագրի ընդունման պահից չորս ժամվա ընթացքում ապրանքների բացթողնման ժամկետ՝ առանց մաքսային վճարների վճարման:

Այդ կապակցությամբ հայտնում ենք, որ ապրանքների բացթողնման ժամկետները սահմանված են ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքի 119-րդ հոդվածով: Մասնավորապես՝ սահմանված է, որ ապրանքների բաց թողնումը պետք է ավարտվի մաքսային մարմնի կողմից մաքսային հայտարարագրի գրանցման

պահից 4 ժամվա ընթացքում, իսկ եթե ապրանքների հայտարարագիրը գրանցվել է ավելի ուշ, քան մաքսային մարմնի աշխատանքային ժամի ավարտին նախորդող 4 ժամը, ապա այդ մաքսային մարմնի աշխատանքային ժամը սկսվելու պահից 4 ժամվա ընթացքում՝ բացառությամբ նույն հոդվածով նախատեսված դեպքերի: Բացառությունները վերաբերում են մաքսային հայտարարագրում ներկայացված տեղեկությունները հաստատող փաստաթղթերը մաքսային մարմնի ներկայացնելու, այդ տեղեկություններում փոփոխություններ և ճշգրտումներ կատարելու դեպքերին:

Բացի այդ՝ հարկ է նշել նաև, որ նախագծով սահմանվող դրույթն իր էությամբ նախագծի կարգավորման առարկա չէ, քանի որ վերաբերում է մաքսային կարգավորման ոլորտին:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ առաջարկում ենք «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի 21-րդ հոդվածից հանել հարկային արտոնություններին և մաքսային հարաբերություններին վերաբերող կարգավորումները:

7. Նախագծի 21-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ ՀՀ կառավարությունը հաստատում է ֆիլմարտադրության նպատակով ՀՀ ժամանող անձանց առանց մուտքի վիզայի ՀՀ տարածքում գտնվելու և առանց աշխատանքի թույլտվության ֆիլմարտադրությանը մասնակցելու կարգը:

Այս առումով անհրաժեշտ է նկատի ունենալ «Օտարերկրացիների մասին» օրենքի 9-րդ հոդվածի 5-րդ մասի կարգավորումները, համաձայն որոնց՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը փոխադարձության սկզբունքի հիման վրա կամ անհրաժեշտության դեպքում նաև միակողմանիորեն որոշ պետությունների քաղաքացիների համար կարող է սահմանել առանց մուտքի վիզայի այցելությունների ռեժիմ կամ որոշակի կատեգորիայի անձանց կարող է ազատել մուտքի վիզա ձեռք բերելու պահանջից:

Ընդ որում՝ նույն հոդվածի 8-րդ մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության մուտքի վիզա ստանալու դիմումի քննարկման կարգը, դիմումի հետ ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկը և խմբակային մուտքի վիզաների տրա-

մադրման կարգը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը:

Վերոգրյալից պարզ է դառնում, որ ՀՀ կառավարությունը յուրաքանչյուր առանձին դեպքում հիշյալ հոդվածի 5-րդ մասում նախատեսված պայմաններում կարող է ընդունել որոշում՝ որոշակի քաղաքացիների համար առանց մուտքի վիզայի այցելությունների ռեժիմ սահմանելու մասին, հետևաբար այս առումով անհրաժեշտ է լրացուցիչ քննարկել ՀՀ կառավարության կողմից ֆիլմարտադրության նպատակով ՀՀ ժամանող անձանց մուտքի վիզա ձեռք բերելու պահանջից ազատելու կարգը հաստատելու լիազորությունը:

Անդրադառնալով ՀՀ կառավարության կողմից առանց աշխատանքի թույլտվության ֆիլմարտադրությանը մասնակցելու կարգը հաստատելու լիազորությանը՝ հարկ ենք համարում նկատի ունենալ, որ «Օտարերկրացիների մասին» օրենքի 23-րդ հոդվածով նախատեսվել են աշխատանքի թույլտվության բացառությունները՝ հստակ նշելով այն սուբյեկտների շրջանակը, որոնք առանց աշխատանքի թույլտվության կարող են աշխատել Հայաստանի Հանրապետությունում: Մասնավորապես՝ հիշյալ հոդվածի 1-ին մասի «ժե» կետի համաձայն՝ առանց աշխատանքի թույլտվության Հայաստանի Հանրապետությունում կարող են աշխատել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած՝ առանձին մասնագիտություններով բարձր որակավորում ունեցող օտարերկրացի մասնագետները:

Ավելին՝ օրենքի հիշյալ դրույթի հիման վրա ՀՀ կառավարության 2016 թվականի մայիսի 12-ի N 493-Ն որոշմամբ արդեն իսկ սահմանվել է բարձր որակավորում ունեցող օտարերկրացի մասնագետներին առանց աշխատանքի թույլտվության Հայաստանի Հանրապետությունում աշխատելու իրավունք տվող մասնագիտությունների ցանկը: Մասնավորապես՝ հիշյալ որոշմամբ նախատեսվել է, որ առանց աշխատանքի թույլտվության Հայաստանի Հանրապետությունում աշխատելու իրավունք ունեն՝

1) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի

հունվարի 12-ի N 73-Ն որոշման N 2 հավելվածով հաստատված՝ միջին մասնագիտական կրթության մասնագիտությունների ցանկում ներառված հետևյալ մասնագիտություններ ունեցող օտարերկրացիները՝

ա. «0612 Տվյալների բազաների և տեղեկատվական ցանցերի ստեղծում և կառավարում»,

բ. «0714 Էլեկտրոնիկա և ավտոմատացում»,

գ. «0811.01.5 Գյուղատնտեսագիտություն» մասնագիտությամբ «0811.01.01.5 Գյուղատնտես» որակավորումը, «0811.02.5 Գյուղացիական (ֆերմերային) տնտեսության կազմակերպում» մասնագիտությամբ «0811.02.01.5 Ֆերմեր» որակավորումը, «0811.03.5 Ջերմատնային տնտեսություն» մասնագիտությամբ «0811.03.01.5 Տեխնիկ-ագրոնոմ» որակավորումը.

2) գիտական աստիճան ունեցող օտարերկրացիները, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի հոկտեմբերի 23-ի N 1191-Ն որոշման հավելվածով հաստատված՝ Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն մասնագիտական կրթության մասնագիտությունների և որակավորումների ցանկում ներառված հետևյալ մասնագիտություններ ունեցող օտարերկրացիները՝

ա. «0611 Ինֆորմատիկա և հաշվողական տեխնիկա»,

բ. «0412 Ֆինանսներ»,

գ. «0413 Կառավարում և վարչարարություն»,

դ. «0619 Համակարգչային անվտանգություն»,

ե. «0714 Էլեկտրոնիկա և ավտոմատացում»,

զ. «0721 Պարենամթերքի տեխնոլոգիա»:

Ելնելով վերոգրյալից՝ գտնում ենք, որ նախագծի հիշյալ դրույթներն անհրաժեշտ է դիտարկել «Օտարերկրացիների մասին» օրենքի և վկայակոչված կառավարության որոշման կարգավորումների համատեքստում:

Լրացուցիչ հիմնավորման կարիք ունի նաև նախագծի նույն հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված ֆիլմարտադրության և ֆիլմի ցուցադրման նպատակով ժամանակավոր ներմուծվող և արտահանվող ապրանքների ցանկը, որոնց

համար սահմանվում է հայտարարագրման պարզեցված կարգ և մինչև 4 ժամվա ընթացքում բացթողնման ժամկետ հաստատելու ՀՀ կառավարության լիազորության նախատեսումը:

8. Միաժամանակ հարկ է նշել, որ նախագծի վերաբերյալ առկա են նաև հետևյալ տեխնիկական բնույթի դիտողություններ.

ա) նախագծի 1-ին հոդվածում «օրենքը սահմանում է» բառերն անհրաժեշտ է փոխարինել «օրենքով սահմանվում են» բառերով, իսկ «կարգավորում է» բառերը՝ «կարգավորվում են» բառերով. միաժամանակ նախագծի 1-ին հոդվածում «ոլորտի» բառն առաջարկում ենք փոխարինել «ոլորտում» բառով՝ համապատասխան փոփոխություններ կատարելով նաև նախագծի ողջ տեքստում.

բ) նախագծի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 33-րդ կետում «տրամադրում» բառն առաջարկում ենք փոխարինել «հանձնում» բառով՝ նկատի ունենալով Քաղաքացիական օրենսգրքի դրույթները.

գ) նախագծի 12-րդ հոդվածի 4-րդ մասում «որի՝» բառն անհրաժեշտ է փոխարինել «ում՝» բառով.

դ) նախագծի 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետում անհրաժեշտ է հստակեցնել, թե որ օրենքի մասին է խոսքը. նույն դիտողությունը վերաբերում է նաև նախագծի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասին.

ե) նախագծի 21-րդ հոդվածում անհրաժեշտ է շտկել պարբերությունների համարակալումը՝ նկատի ունենալով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի դրույթները.

զ) «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի 1-ին հոդվածն առաջարկում ենք շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ՝

«Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության 1985 թվականի դեկտեմբերի 6-ի օրենսգիրքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 189.25-րդ, 189.26-րդ և 189.27-րդ հոդվածներով».

է) նախագծի 4-րդ հոդվածում «կետը» բառն անհրաժեշտ է փոխարինել «մասը» բառով՝ նկատի ունենալով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի դրույթները, այն է՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների: Հոդվածների մասերը կարող են բաժանվել միայն համարակալված կետերի, կետերը՝ միայն համարակալված ենթակետերի:

2. «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի վերաբերյալ.

1) նախագծի 1-ին, 2-րդ և 3-րդ հոդվածներով նշված են «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» օրենքից բխող դրույթների պահանջների խախտման վերաբերյալ տուգանքների հոդվածները և այդ հոդվածներով նախատեսված վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերը ըստ նախագծի 4-րդ հոդվածի՝ քննում են վարչական դատարանները՝ վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն կազմելու իրավասություն ունեցող պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հայցադիմումով: Նախագծով առաջարկվող փոփոխությամբ նշված չէ «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» օրենքի պահանջները խախտելու դեպքում գործերը քննող և արձանագրություն կազմող պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի անվանումը: Հայտնում ենք նաև, որ հեռուստաընկերությունների կողմից հեռուստատեսության և ռադիոյի օրենսդրության պահանջները խախտելու համար պատասխանատվությունը սահմանվում է «Հեռուստատեսության և ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենքով.

2) նախագծում անհրաժեշտ է պատասխանատվություն նախատեսել նաև «Կինոմատոգրաֆիայի մասին» օրենքի նախագծի 17-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված պարտականության չկատարման համար՝ նկատի ունենալով «Կինոմատոգրաֆիայի մասին» օրենքի նախագծի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի կարգավորումը:

3. «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի վերաբերյալ.

1) նախագծով ներկայացված առաջարկությունների վերաբերյալ հայտնում ենք, որ լայնածավալ հարկային արտոնությունների կապակցությամբ որևէ հիմնավորում ներկայացված չէ, բացառությամբ թերևս նրա, որ ուսումնասիրվել է մի շարք երկրների հարկային արտոնությունների փորձը (որի մասին, ի դեպ, հիմնավորմամբ որևէ տեղեկատվություն ներկայացված չէ): Նշյալ մոտեցումն առհասարակ ընդունելի չէ՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ խոսքը վերաբերում է հարկային լայնածավալ արտոնություններին, որոնք բացի նրանից, որ պետք է հիմնավորված լինեն տնտեսագիտորեն և առհասարակ որևէ հարկի կիրառության տրամաբանության տեսանկյունից, այլ նաև անպայմանորեն պետք է հիմնավորված լինեն կառավարության կողմից իրականացվող հարկաբյուջետային քաղաքականության և մասնավորապես՝ հարկային քաղաքականության նպատակադրումների տեսանկյունից: Անհասկանալի է, թե հեռուստատեսությամբ ֆիլմերի ցուցադրության ընթացքում ցուցադրվող գովազդից ստացվող եկամուտների (իրացման շրջանառությանների) մասով հարկային արտոնությունների բացակայությունը ինչով է խոչընդոտում ֆիլմարտադրության զարգացմանը, և ինչով կարող է ֆիլմի՝ ընդամենը ցուցադրության գործընթացին մասնակից տնտեսավարող սուբյեկտների եկամուտների հարկումը խոչընդոտել ֆիլմարտադրության զարգացմանը:

2) ՀՀ կառավարության կողմից իրականացվող հարկային քաղաքականության նպատակադրումների առնչությամբ պետք է ընդգծել, որ նոր հարկային արտոնությունների սահմանումը չի բխում ՀՀ կառավարության կողմից ներկայումս իրականացվող հարկային քաղաքականության ուղղություններից, քանի որ ներկա փուլում իրականացվող հարկային քաղաքականությունն ուղղված է հարկման բազաների ընդլայնմանը և հարկաբյուջետային կայունության ամրապնդմանը: Այլ կերպ ասած՝ ներկա փուլում խնդիր է դրված ոչ միայն ձեռնպահ մնալ նոր հարկային արտոնությունների տրամադրումից, այլ նաև

կիրառությունից հանել բոլոր այն հարկային արտոնությունները, որոնց կիրառությունը չի հիմնավորվում ծախսեր/օգուտներ հարաբերակցության տեսանկյունից: Այդ կապակցությամբ քաղաքականության նշյալ ուղղությունն իր արտացոլումն է գտել ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված մի քանի ռազմավարական փաստաթղթերում (Պետական ֆինանսների կառավարման համակարգի 2019-2023 թվականների բարեփոխումների ռազմավարություն, Հարկային բարեփոխումների հայեցակարգ):

Ավելին՝ ՀՀ վարչապետի 2020 թվականի դեկտեմբերի 30-ի «Հարկային քաղաքականության ճեղքի կրճատմանն ուղղված միջոցառումները հաստատելու մասին» N 1455-Լ որոշման 1-ին կետով հաստատված հավելվածի՝ հարկային ճեղքի կրճատմանն ուղղված միջոցառումների 1-ին կետով որպես միջոցառում սահմանված է ցածր արդյունավետություն ունեցող և հասցեակալություն չունեցող հարկային արտոնությունների կրճատման նպատակով ՀՀ հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ նախատեսող օրենքի նախագծի մշակում և կառավարության քննարկմանը ներկայացում:

3) Առաջարկվող հարկային արտոնությունների սահմանումը արդարացված չէ հարկման հավասարության և արդարության սկզբունքների տեսանկյունից: Մասնավորապես՝ անհասկանալի է, թե ինչու կինոարտադրության ոլորտի տնտեսավարող սուբյեկտների հարկային պարտավորությունները պետք է հաշվարկվեն ավելի արտոնյալ պայմաններում, իսկ այլ մշակութային միջոցառումներ, ինչպիսիք են՝ թատերական ներկայացումները կամ պետական նվագախմբերի կողմից տրվող համերգները կամ սոցիալական այնպիսի ապրանքներ, ինչպիսիք են՝ հացը կամ դեղը, շարունակեն հարկվել ընդհանուր սահմանված կանոնների ներքո:

Վերոգրյալի կապակցությամբ հարկ է նկատել նաև, որ որևէ ոլորտի համար նոր հարկային արտոնությունների սահմանման արդյունքում մյուս ոլորտներում գործունեություն իրականացնող հարկ վճարողների մոտ մշտապես

ձևավորվում են նման արտոնություններից օգտվելու պահանջներ և սպասումներ, ինչն էլ իր հերթին բացասաբար է անդրադառնում հարկ վճարողների հարկային կարգապահության ընդհանուր մակարդակի վրա:

4) Առաջարկվող հարկային արտոնությունների սահմանումը հիմնավորված չէ նաև հարկումից խուսափելու ռիսկերը նվազեցնելու և իրականացվող հարկային վարչարարության արդյունավետությունը բարձրացնելու տեսանկյուններից, քանի որ օրենսդրության կիրառության փորձը ցույց է տալիս, որ ցանկացած նոր հարկային արտոնության սահմանում մշտապես ուղեկցվում է հարկումից խուսափելու և չարաշահումների ռիսկերի ավելացմամբ: Միաժամանակ այդ ռիսկերը կառավարելուն ուղղված վարչարարական լրացուցիչ միջոցառումներ իրականացնելու անհրաժեշտությունը նվազեցնում է հարկային վարչարարության արդյունավետությունը: Այս առումով հարկային արտոնությունները որպես պետական աջակցության գործիքներ չունեն բավարար հասցեականություն, հետևաբար ծախսերի ու օգուտների համադրմամբ դրանց արդյունավետությունը չի հիմնավորվում այն առումով, որ հարկային արտոնության տրամադրման արդյունքում պետության կորցրած հարկային եկամուտները շատ ավելի մեծ են, քան արտոնության իրական շահառուների օգուտները կարող են լինել:

5) Անհրաժեշտ է հաշվի առնել նաև, որ ցանկացած հարկային արտոնության տրամադրում ենթադրում է հարկային եկամուտների կորուստ, հետևաբար նաև՝ մշակութային, առողջապահական, սոցիալական, կրթական, բնապահպանական և այլ հանրօգուտ ոլորտներում չկատարված բյուջետային ծախսեր: Մյուս կողմից՝ եթե հաշվի առնենք նաև այն հանգամանքը, որ պետության ծախսային քաղաքականության շրջանակներում պետական աջակցության բյուջետային գործիքակազմն ավելի հասցեական ու, հետևաբար, նաև ավելի արդյունավետ է՝ ակնհայտ է դառնում, որ հարկային արտոնությունների տրամադրումը պետական աջակցության լավագույն միջոցը չէ, քանի որ հարկային արտոնությունը, դրա իրական հասցեատերերի համար որոշակի կոնկրետ ար-

դյունք չերաշխավորելով հանդերձ, հանգեցնում է հարկային ծախսերի առաջացման՝ պետությանը զրկելով աջակցության ավելի հասցեական ծրագրեր իրականացնելու հնարավորությունից:

6) Միննույն ժամանակ նախագծով ներկայացված հարկային արտոնությունների ուսումնասիրությունից պարզ է դառնում, որ արտոնությունների մի մեծ հատված վերաբերում է ֆիլմերի ցուցադրությամբ զբաղվող տնտեսավարող սուբյեկտներին: Վերոգրյալի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ հասկանալի չեն հեռուստատեսությամբ ազգային ֆիլմերի ցուցադրման ընթացքում տեղադրվող գովազդից և կինոթատրոնում ֆիլմի ցուցադրման գործունեությունից ստացվող եկամուտները շահութահարկով հարկման նպատակով եկամուտ չհամարելու առաջարկության նպատակադրումները, քանի որ կրկին խոսքը ֆիլմի ցուցադրության և ոչ թե ֆիլմի արտադրության գործունեությանն է վերաբերում: Մյուս կողմից՝ եթե առաջարկության նպատակն այն է, որ ֆիլմ ցուցադրող ընկերություններն ունենան ֆինանսական ռեսուրսներ՝ ազգային ֆիլմերի աջակցության դրամազլիսին մասհանումներ կատարելու համար, ապա այդ նպատակով հարկային արտոնությունների սահմանումը նշանակում է, որ դրամազլիսում գումարներ կուտակելու համար հարկային արտոնության տեսքով կրկին վճարում է պետությունը, և հաշվի առնելով հարկային արտոնությունների կիրառության ընթացքում ի հայտ եկող բազամաթիվ խնդիրները՝ հայտնում ենք, որ աջակցության նման գործիքի կիրառությունը նպատակահարմար համարվել չի կարող, և ավելի նպատակահարմար է հարցը քննարկել բյուջետային աջակցության գործիքակազմի շրջանակում՝ առանց լրացուցիչ հարկային արտոնություններ սահմանելու:

7) Լրացուցիչ քննարկման և հիմնավորման կարիք ունի կինեմատոգրաֆիայի ոլորտի ֆինանսավորման նպատակով ազգային ֆիլմերի աջակցության դրամազլիսից և պետական բյուջեից տրամադրվող գումարները շահութահարկով հարկման նպատակով եկամուտ չհամարելու առաջարկությունը՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ խոսքը շահութահարկի մասին է, և դժվար է պնդել, որ կինեմատոգրաֆիայի ոլորտի ընկերությունների մոտ շահութահարկի

գծով առաջացող պարտավորություններն արդյունք են հենց այդ եկամուտների: Ավելին՝ կարելի է ենթադրել, որ դրամագլխից և պետական բյուջեից տրամադրվող այդ գումարներն ունենալու են ծախսման նախապես որոշված ուղղություններ, հետևաբար մշտապես ուղեկցվելու են ծախսերով, ինչը նշանակում է, որ կինոմատոգրաֆիայի ոլորտի ընկերությունների մոտ խնդրո առարկա եկամուտներից հավանաբար շահութահարկի գծով պարտավորություններ չեն առաջանալու: Մյուս կողմից՝ եթե ինչ-ինչ պատճառներով նշյալ եկամուտները չեն ուղեկցվելու ծախսերով և առաջացնելու են շահութահարկի գծով պարտավորություններ, ապա այդ պարտավորություններից ազատելու նպատակադրումները հիմնավորված համարվել չեն կարող, քանի որ ի վերջո խոսքը շահութահարկի գումարի մասին է, և անհասկանալի է, թե ինչու, օրինակ՝ պետական բյուջեից մյուս ոլորտների զարգացմանն ուղղվող աջակցության գումարների հաշվին ոլորտի ընկերությունների մոտ գոյացող շահույթը պետք է ծանրաբեռնվի շահութահարկով, իսկ կինոմատոգրաֆիայի ոլորտին աջակցությանն ուղղվող գումարները՝ ոչ:

8) Խորքային հիմնավորման կարիք ունի ազգային ֆիլմերի աջակցության դրամագլխին կատարվող մասհանումներն ամբողջությամբ շահութահարկ վճարողների համախառն եկամտից նվազեցնելու առաջարկությունը, քանի որ հասկանալի չէ, թե ինչու, օրինակ՝ գրադարաններին, թանգարաններին, հանրակրթական դպրոցներին, տուն-գիշերօթիկներին, ծերանոցներին, մանկատներին, բժշկական հաստատություններին շահութահարկ վճարողների կողմից տրամադրվող դրամական միջոցները համախառն եկամտից պետք է նվազեցվեն համախառն եկամտի 0.25 տոկոսի չափով, իսկ ազգային ֆիլմերի աջակցության դրամագլխին կատարվող մասհանումները՝ ամբողջությամբ: Մյուս կողմից՝ նման առաջարկությունը պարունակում է հարկումից խուսափելու լրջագույն ռիսկեր, որոնք անտեսվել չեն կարող: Նկատենք նաև, որ նախագծերի փաթեթով ներկայացված առաջարկությունների համաձայն՝ ազգային ֆիլմ է համարվելու ոչ թե այն ֆիլմը, որն ուղղված է ազգային արժեքների տարածմանը և զարգացմանը, այլ այն ֆիլմը, որը արտադրվել է ՀՀ քաղաքացիություն ունեցող

բեմադրողի կողմից և որի արտադրությանը մասնակցել են մեծամասամբ ՀՀ քաղաքացիություն ունեցող անձինք:

9) Ռեզիդենտ առևտրային կազմակերպությանն օրենքով կամ օրենքով սահմանված դեպքերում կառավարության որոշմամբ սահմանված գեղչ սակագնով կամ անվճար ծառայությունների մատուցման հետևանքով չստացված եկամուտները շահութահարկ վճարողի շահութահարկի գումարից նվազեցվող գումար համարելու առաջարկության կապակցությամբ հայտնում ենք, որ հավանաբար նման առաջարկությունը պայմանավորված է նախագծերի փաթեթում ներառված՝ «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասով ամրագրված այն կարգավորմամբ, համաձայն որի ՀՀ տարածքում առնվազն 100 մլն դրամ ներդրմամբ ֆիլմարտադրություն իրականացնելու դեպքում ֆիլմարտադրողը կարող է ստանալ հավաստագիր և դրա հիման վրա ֆիլմարտադրության հետ կապված ծառայությունները ձեռք բերել նվազագույն շահավետ գնից 20 տոկոս ցածր գնով:

Վերոգրյալի կապակցությամբ հայտնում ենք, որ նշյալ առաջարկությունը, ինչպես արդեն նշվել է, անհրաժեշտ է քննարկել նախևառաջ տնտեսական գործունեությանը խոչընդոտելու տեսանկյունից, քանի որ նշյալ դրույթն, ըստ էության, նշանակում է, որ ֆիլմարտադրությամբ զբաղվող ընկերությունների մատակարարները ծառայություններ մատուցելուց պետք է հրաժարվեն իրենց շահույթից:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ կրկին հայտնում ենք, որ նախագծերի փաթեթում ներառված՝ «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը սկզբունքորեն անընդունելի է:

Այսպիսով ամփոփելով նախագծերի փաթեթի վերաբերյալ ներկայացված առաջարկություններն ու դիտողությունները՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը գտնում է, որ նախագծերի փաթեթը ներկայացված տեսքով ընդունելի չէ, և այն հիմնովին լրամշակման կարիք ունի: